

DE ANDRES LIV

REGISSØR	FLORIAN HENCKEL VON DONNERSMARCK
ORIGINALTITTEL	DAS LEBEN DER ANDEREN
NASJONALITET	TYSKLAND
SPRÅK	TYSK, TEKSTET PÅ NORSK
PRODUKSJONSÅR	2006
SPILLETID	134 MIN
SENSUR	11 ÅR
MANUS	FLORIAN HENCKEL VON DONNERSMARCK
PRODUKSJON	QUIRIN BERG, MAX WIEDEMANN
SKUESPILLERE	MARTINA GEDECK, ULRICH MÜHE, SEBASTIAN KOCH, ULRICH TUKUR, THOMAS THIEME, HANS-UWE BAUER
DISTRIBUSJON	SANDREW METRONOME NORGE AS FILMSTUDIEARK SKREVET AV PER TERJE NAALSUND
KLASSETRINN	8.-10. KLASSE, VIDEREGÅENDE
FAG	HISTORIE, TYSK, FILMKUNNSKAP I NORSKFAGET
EMNER	DEMOKRATI, MENNESKERETTIGHETER, POLITIKK, DEN KALDE KRIGEN, DRAMATURGI

DETTE ER ET FILMSTUDIEARK UTGITT AV FILM&KINO. FOR Å BESTILLE BILLETTER TIL FILMEN TA KONTAKT MED DIN NÆRMESTE KINO

DE ANDRES LIV

Hovedperson i filmen er Gerd Wiesler, som er offiser i "STASI" (Ministerium für Staatssicherheit). Han er pliktoppfyllende, dyktig og tro mot systemet. En dag mistenker han en dramatiker, som har mottatt den østtyske nasjonalprisen, for å være systemfiendtlig. Da hans overordnede skjønner at han kan gjøre karriere ved å avsløre dramatikerens, gir han Wiesler tillatelse til å overvåke forfatteren.

Dramatikerens som blir utsatt for overvåkning er Georg Dreyman. Han er tro mot systemet, og synes fornøyd med den økonomiske sikkerheten og fordelene det gir å være vennlig mot staten. På premieren på teaterstykkene hans, dukker både ministre og offiserer opp. Like fullt omgås han venner som allerede er falt i unåde hos DDR-staten. Favorittregissøren hans, Albert Jerska, har fått "yrkesforbud", og Dreyman forsøker å påvirke en av ministrene til å la ham få arbeide igjen. Han kommer ingen vei. Snart får to hendelser ham til å endre stilling til systemet: Først blir kjæresten hans presset til å inngå et forhold til ministeren. Deretter tar vennen hans, Albert Jerska, selvmord. Oppildnet av systemfiendtlige venner, begynner han å skrive på et regimekritisk essay som han vil publisere anonymt i det vesttyske ukemagasinet "Der Spiegel".

Filmen veksler mellom å skildre Wieslers overvåkning av Dreyman, og livet i leiligheten. Alle rom i leiligheten er overvåket, og uten at Dreyman vet det, hører Wiesler og medarbeideren hans alle diskusjonene der. Spenningen knytter seg likevel ikke til om Dreyman får publisert essayet sitt, men om Wiesler kommer til å gripe inn og sørge for at Dreyman blir arrestert.

Kryssklippingen mellom leiligheten og loftet der overvåkningsutstyret står, må sies å være filmens sentrale virkemiddel. Scenene er forbundet gjennom at lydbil-

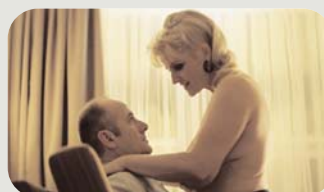
det som er "on" i leiligheten, blir til "off" gjennom mikrofonledningene opp til loftet. Her hører vi det vi ikke får se i leiligheten. I sentrum for disse kryssklippene er den lyttende offiseren, Gerd Wiesler. Gjennom å la ham være et slags filter for det som skjer, skapes en uvanlig identifikasjonsfigur for kinopublikummet. Han er til å begynne med så åpenbart "ønd" at vi oppfatter ham som en fiende. Men snart begynner vi å sette vår lit til ham, og håper på at han skal gå i ledtog med dramatikerens og vennene hans. For overvåkingen av Dreyman synes å forandre Wiesler.

FORSLAG TIL OPPGAVER

NORSK/FILMKUNNSKAP

Følgende oppgaver gir en innføring i filmdramaturgi (kunsten å komponere en film) med filmen som eksempel. *De andres liv* er nemlig en film som benytter seg av klassisk filmdramaturgi til fulle. Oppgaven kan gjøres enten alene eller i fellesskap, men det er lurt å sette av tid til diskusjon og oppsummering. Særlig oppgave e) bør gjennomgås i fellesskap.

- I film-dramaturgien spiller begrepet "point of no return" en viktig rolle. Det betegner det punkt da hovedpersonen i filmen ikke lenger kan snu om og trekke seg ut av intrigen. Han eller hun har allerede blitt så involvert at en tilbaketrekning vil skade dem. Når vil du si at Gerd Wiesler når sitt "point of no return"?
- Et annet begrep som benyttes er "vendepunkt". En film kan ha flere vendepunkter, og "the point of no return" er ett av dem. I denne filmen kan vi også snakke om to andre vendepunkt, nemlig de tidspunktene da henholdsvis Georg Dreyman og Gerd Wiesler endrer holdning. Når vil du si at Gerd Wiesler begynner å bli systemkritisk? Og når slutter Dreyman å være systemtro?
- I filmdramaturgien er "anslaget" et viktig element. Det betegner åpningen på filmen. Åpningen trenger ikke tilhøre selve hovedfortellingen, men er ofte en liten fortelling i seg selv, som skal for

telle oss tydelig hva selve filmen kommer til å handle om. Hva ble fortalt i denne filmens anslag?

- D) Et annet nøkkelbegrep er "konflikt". I en spennende film er det alltid en konflikt mellom to parter, litt for ofte lett forståelig som "det riktige/gode" og "det gale/onde". Som regel er konflikten til stede på to plan samtidig, 1) som en konflikt i samfunnet, og 2) som en konflikt i hver enkelt person. Hvilken konflikt vil du si at filmen handlet om?

- E) Andre sentrale begreper i filmdramaturgien er:
- presentasjon** - der vi blir kjent med personene og samfunnet de lever i;
  - fordypning** - der konflikten begynner å tre fram;
  - konfliktopptrapping** - der konflikten begynner å angå personene i stor grad, og der filmens vendepunkter og "point of no return" opptrer;
  - klimaks** - der filmen er på sitt mest spennende, og vi ikke vet om konflikten blir løst til beste for noen av partene;
  - konfliktløsning** - der konflikten er løst, og spenningen overvunnet;
  - avtoning** - som er litt likt anslaget - en mer løsrevet avsluttende fortelling.

Skriv ned på et A4-ark de forskjellige begrepene og fyll inn hva du mener skjedde i filmen på dette tidspunktet.

- 1) Anslag - 2) Presentasjon - 3) Fordypning - 4) Konfliktopptrapping m/ vendepunkt 1, vendepunkt 2 og "point of no return" - 5) Klimaks - 6) Konfliktløsning - 7) Avtoning.

HISTORIE

Filmene gir i små glimt bilder av hvordan overvåkningssamfunnet i DDR kunne oppleves for vanlige borgere. Et eksempel er når Wiesler ringer på døren til naboen til dramatikerens Dreyman, etter å ha brutt seg inn i leiligheten hans og satt inn avlyttingsutstyr. Naboen får beskjed om at hvis hun røper noe om hva som er foregått, så mister datteren hennes studieplassen sin.

Hvor troverdig er filmen? I følge Manfred Wilke på nettsiden til "Die deutschen Bundeszentrale für politische Bildung" så ble ikke folk gjenstand for en så omfattende, teknisk overvåkning som i filmen. Heller ikke var STASI-systemet korrupt, slik at enkeltpersoner kunne benytte overvåkning for egen vinning. Det har også blitt diskutert om det fantes "gode mennesker" i STASI-systemet, og det skal det ha gjort. Wilke trekker fram at begge de to første ministrene for statsikkerhet i Øst-Tyskland, Wilhelm Zaisser (1953) og Ernst Wollweber (1958) opponerte mot DDRs leder Walter Ulbricht, og ble avsatt. En forskjell i forhold til filmens Gerd Wiesler var likevel at de hadde bakgrunn som kommunistiske revolusjonære fra før krigen, og ikke som Wiesler tydeligvis oppvokst i - og formet av regimet. Det var også to offiserer som ble henrettet for at de ikke ville jobbe for STASI lenger - Gerd Trebeljahr i 1979 og Werner Teske i 1981. Ellers får filmen et godt skussmål fra forfatteren Wolf Biermann, som levde i Øst-Tyskland fra 1953-1976, i en artikkel i "Die Welt" (se nettreferanser under).

Filmene kan på ungdomsskoletrinnet brukes i forbindelse med læremål i den nye læreplanen som "lage spørsmål om sentrale internasjonale konflikter på 1900-tallet og i vårt eget hundreår, formulere årsaksforklaringar og diskutere konsekvensar av konflikter" og "utforske kva som krevst for at samfunn skal kunne halde fram å eksistere og samanlikne to eller fleire samfunn".

Følger skolen fortsatt L97 er filmen særdeles aktuell i arbeid med "den kommunistiske revolusjonen i Russland og utviklinga av kommunismen og sosialismen i Europa og Noreg" i 9. klasse, og i arbeid med "den

politiske utviklinga i Europa etter den andre verdskri- gen, diskutere problem og mogleg utvikling som føl- gjer av dei politiske omveltingane i Mellom- og Aust-Europa" i 10. klasse.

På videregående skole kan et læremål som "diskutere samanhengar mellom styreform, rettsstat og mennes- kerettar" være aktuelt for de som tar i bruk den nye læreplanen. I L 97 kan filmen på videregående skole danne bakgrunn for arbeid med å "gjøre rede for poli- tiske, økonomiske, sosiale, økologiske, ideologiske og kulturelle hovedtrekk i verdenshistorien og kunne drøfte hvordan utviklingen har virket integrerende og splittende både innad i samfunn og mellom land og i ulike deler av verden".

Generelt kan en forsøke å lese den politiske bakgrun- nen ut av filmen gjennom å arbeide med spørsmål som:

Hvilke konsekvenser hadde den kalde krigen for øst-tyskerne?

Hvorfor ble øst-tyskerne overvåket av sine egne myndigheter?

Hva var årsaken til at de øst-tyske myndighetene mistet grepet om befolkningen den 9. november 1989, og lot folk passere grensen - og senere rive ned muren mellom Øst- og Vest-Berlin?

Hva kan grunnene ha vært til at DDR ikke klarte å opprettholde eksistensen som selvstendig stat lenger enn et år etter murens fall, og ble innlemmet i Forbundsrepublikken Tyskland?

Hvordan vil du vurdere rettssikkerheten for menneskene i Øst-Tyskland?

På hvilken måte var Øst-Tyskland et sosialistisk/kommunistisk samfunn?

Ønsker man å gå enda nærmere inn på filmen, er et mer omfattende arbeid med STASI det mest nærlig- gende. Området kan utvides ved å ta opp det moderne

overvåkningssamfunnet, overvåkningsindustrien, George Orwells "1984", presset på bevegelsesfrihet og retten til privatliv gjennom "kampen mot terrorisme".

TYSK/NETT-RESSURSER

I Tysk-undervisningen kan man ta i bruk forskjellige nett-ressurser, og bruke filmen som en anledning for elevene til å lese tekster om filmen på tysk.

To hovedkilder er et tysk filmhefte og filmens egen hjemmeside.

Et studiehefte til filmen er laget av "Die Bundeszen- trale für politische Bildung". Her finnes mye fakta om filmen og den politiske bakgrunnen (STASI). Elever i Tysk B-språk på videregående skole kan dessuten jobbe med utvalgte deler av oppgavene til filmen. Se <http://www.bpb.de/files/NSUEAK.pdf>

Filmens offisielle hjemmeside:

<http://www.movie.de/filme/dlda/> er vel verdt et besøk.

Her finnes bakgrunnstekster, dikt om overvåknings- DDR av forfatterne Fuchs og Biermann, og en trailer som kan brukes for oversettelsesoppgaver. Det utmerkede med trailere er at elevene får høre tysk slik det snakkes, og at de kan stoppe og spole fram og tilbake underveis helt til de har oppfattet hva som sies. La gjerne elevene skrive diktat og oversette.

Den tyske utgaven av Wikipedia har en god utgangs- side for videre arbeid med filmen,

http://de.wikipedia.org/wiki/Das_Leben_der_anderen.

Følgende aktuelle lenker kan finnes der:

- Anmeldelse av filmen
- Intervju med regissør Florian Henckel von Don- nersmarck
- Intervju med de medvirkende om DDR-tiden
- Artikkel av forfatteren Wolf Biermann (som ble tvangsutsendt av DDR) om filmen.

